

Жоғарыда аталып кеткен банктер ішінде "Kaspi Bank" АҚ қаржылық технологияларды белсенді түрде қолданатын бірден бір қаржы институты болып табылады. Оның маркетплейсі - "Kaspi.kz" - электрондық коммерцияның көшбасшысы және ірі сауда интернет-платформасы болып саналады. Банк финтех ретінде Қазақстанда баламасы жоқ компанияларды орналастырады, жақында London Stock Exchange (Лондон қор биржасы) компаниясына сәтті шығып, ең қымбат қазақстандық компаниялардың біріне айналды. Банк өз қызметінде Kaspi.kz Экожүйесі үшін жалғыз терезе ретінде қызмет ететін Super - қосымшасын пайдаланады. Бұл Super - қосымшаның көмегімен пайдаланушылар банктің Payments, Marketplace және Fintech платформаларына қол жеткізе алады.

Қорытындалай келе, жалпы, банктердегі барлық цифрлық технологияларды үш ірі блокқа бөлуге болады: клиенттермен байланыс жүйелері, цифрлық төлем қызметтері мен технологиялары, банктік өнімдер мен қызметтерді қашықтықтан ресімдеу және алу. Қазіргі уақытта цифрлық технологияларды белсенді енгізуге қарамастан, банк секторы, әсіресе шағын банктер бірқатар қиындықтарға тап болады. Жаңа технологиялардың қозғалысын тежейтін маңызды факторлардың ішінде, ең алдымен, барлық бизнес-процестерді, рәсімдерді, өнімдерді, жұмыс форматтарын толық трансформациялау үшін қаржы ресурстарының шектелуі, мұрағаттарды электрондық форматқа ауыстыру қажеттілігі, банк саласында және IT-де жұмыс істеу үшін қажетті білімі мен дағдылары бар мамандандырылған кадрлардың жетіспеушілігі, банктердің мемлекеттік жүйелермен және дерекқорлармен электрондық өзара іс-қимылының болмауы-банк жүйесінің кибер тұрақтылығы және дербес деректерді қорғау, клиенттерді қашықтықтан тексерудің әмбебап механизмінің болмауы жатады. Айтылған тәуекелдерді азайту мақсатында қазіргі таңда елімізде цифрлық экономиканы дамытуға көптеген іс-шаралар жүргізіліп жатыр.

Әдебиеттер тізімі

1. Қазақстанның үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қабілеттілік. - ҚР Президенті Н.Ә.Назарбаев Қазақстан Халқына Жолдауы. - Егеменді Қазақстан. - 2017. - 31 қаңтар.
2. TOP 10 Digital banking trends for 2022 – Изменение банковского ландшафта /Интернет-ресурс: <https://geniusee.com/single-blog/digital-banking-trends>.
3. Challenger bank review 2020 | Money Guru.
4. ҚР ЕДБ мобильді қосымшаларының ранкингі. 16 ақпан 2022.
5. Төлем карточкалары және электрондық банк қызметтері [Электрондық ресурс] // Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ресми сайты. - Қол жеткізу режимі: nationalbank.kz/ru/news/elektronnye-bankovskie-uslugi?page=1 (қол жеткізілген күні: 05.10.07.10.2021).
6. "Susqar" жедел төлем жүйесі Қазақстанда іске қосылды [Электрондық ресурс] // "Kazinform" халықаралық ақпараттық агенттігі. - Қол жеткізу режимі: www.inform.kz/ru/sistema-mgnovennyh-platezhey-sunqar-zarabotala-v-kazahstane_a3495839 (қол жеткізілген күні: 05.10-07.10.2021).

Қазақстан Республикасында мобильдік банктік қосымшалардың дамуы

Г.Р.Топшахова¹, Боранқұлова Н.Ж.², Нурланова А.М.³

¹Қаржы кафедрасының аға оқытушысы, э.ғ.м.,

^{2,3}«Қаржы» мамандығының 1 курс студенттері

Mr.suyundykov@mail.ru

^{1,2,3} академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қарағанды қ.

Түйіндеме: мақалада банктердің мобильді қосымшалары талданды және бірқатар негізгі критерийлер қалыптастырылды, олар бойынша салыстырмалы талдау жүргізілді. Мобильді

қосымшалар арқылы ұсынылатын банктік қызметтердің, бағдарламалардың көлемі анықталды, олардың сапасы мен қажеттілігі бағаланды.

Кілт сөздер: мобильді банктік қосымшалар, FAQ, банктік қызметтер, валюталық операциялар, онлайн төлемдер.

Пандемия жағдайында несиелік ұйымдардың қызметіне енгізілген қосымшалардың рөлі артты, бұл отандық банктердің инновациялық стратегиясын дамытудағы негізгі қадамдарды анықтады. Қазіргі заманғы мобильді құрылғылардың белсенді дамып келе жатқан нарығы банктерге биометриялық және бұлттық әзірлемелерді пайдалануға, сондай-ақ сапалық және сандық көрсеткіштерді жақсартуға мүмкіндік беретін жаңа инновациялық мүмкіндіктер ашатынын көрсетті.

Marksw Webb 2022 жылы жеке тұлғалар үшін Қазақстанның үздік мобильді банктерін зерттеуді ұсынды. Mobile Banking Rank Қазақстан 2022 шеңберінде республикадағы ең танымал 10 мобильді банк жеке тұлғалар үшін зерттелді. осы зерттеуге сәйкес, олардың ішіндегі ең ыңғайлысы ЦентрКредит Банкі, Jusan Bank және Halyk Bank болды. Бағалау 800 критерий бойынша жүргізілді, ол пайдаланушы тәжірибесінің сапасының объективті көрінісін қалыптастырады және қосымшаны дамыту үшін бағдарларды көрсетеді. Қазақстанда мобильді банктерді пайдаланушылардың аудиториясы 2019 жылдан бастап қарқынды өсіп келеді, бұл ретте көптеген цифрлық өнімдердегі клиенттік тәжірибенің сапасы әлі де үш жыл бұрынғы деңгейде қалып отыр. Сондай-ақ, нарықта пайдаланушы тәжірибесінің стандарттары туралы бірыңғай көзқарас әлі қалыптасқан жоқ, өйткені әр түрлі қосымшаларда бірдей тапсырмаларды орындау сапасы айтарлықтай өзгеруі мүмкін[1].

Дамудағы сапалы серпіліс үшін қазақстандық банктерге өсу үшін түсінікті сапа көрсеткіштері мен көрнекі бағдарлар қажет. Олардың көзі Mobile Banking Rank Қазақстан 2022 зерттеуі болып табылады. Ол Қазақстандағы жекеменшік үшін ең танымал мобильді банктерді қамтыды - 50 мыңнан астам Android нұсқасы жүктелген 10 қосымша. Зерттеу нәтижелері Қазақстанда мобильді банкингтің 2022 жылы қандай жетістіктерге қол жеткізгенін, қолданбаларда әртүрлі пайдаланушы сценарийлерінің қаншалықты толық және ыңғайлы іске асырылғанын және нарықта үздік клиенттік тәжірибені қалай жасау керектігін көрсетеді. Біз зерттеудің негізгі түсініктері туралы сөйлесеміз. 2022 жылы ең ыңғайлы қосымшаны ЦентрКредит Банкі ұсынады[2]. Мобильді банк барлық міндеттерде клиенттік тәжірибе деңгейін нарықтағы орташадан жоғары деңгейде қамтамасыз етеді. Функционалдық блоктарда төлемдер мен аударымдар санаттарында көш бастап тұр. Карта өнімдерін теңшеудің кең мүмкіндіктерін ұсынады: лимиттерді басқару, қауіпсіздік параметрлері, контактісіз төлемді қосу, SMS және PUSH хабарландыруларын басқару. Сондай-ақ қайталанатын операцияларды жүргізуді оңтайландырады.

UX - Jusan Bank және Halyk Bank дамыған функционалдығы және жоғары сапасы бар банктер. Көшбасшыдан айырмашылығы, оларға кесте бойынша төлемдерді құру және теңшеу мүмкіндігі жетіспейді. Өнімнің дисплей параметрлері жеткіліксіз дамыған: шектеулер, қауіпсіздік, хабарландыруларды басқару. Бірақ бұл банктердің әрқайсысы нарықтағы ең жақсы тәжірибелерімен ерекшеленеді. Jusan Bank қосымшасында-шоттың үзінділері мен деректемелерін ыңғайлы түсіру, сондай-ақ мобильді банкті теңшеудің кең мүмкіндіктері: профильді орнату, тақырыпты таңдау және сәлемдесу. Halyk Bank кеңселер мен кеңселерді табуды жеңілдетеді: белгілі бір жерде қандай қызметтер бар екендігі туралы толық ақпарат береді.

Kaspi Bank-те алдын ала логин аймағы дамыған, мұнда сіз банктің клиенті емес жаңа өнімдерді ресімдеуге көше аласыз. Қосымша провайдерлер тізімімен ыңғайлы өзара әрекеттесуді ұсынады, бірақ электронды әмиянға аударымдар жоқ, телефон немесе деректемелер арқылы басқа банкке ақша аударуға болмайды.

ForteBank мобильді банкінде телефон нөмірі бойынша аударымдардың ең дамыған мүмкіндіктері, сондай-ақ дебеттік және несиелік карталарға тапсырыс берудің ыңғайлы витриналары бар. Бұл ретте ЖҚЕ айыппұлдарын төлеуге мүмкіндік жоқ[4].

Қосымшаларда UX дамыту үшін үлкен әлеуеті бар банктер-Home Credit Bank, RBK Bank, Еуразиялық банк, Altyn Bank, Freedom Finance Bank. Бүкіл топ төлемдердің функционалдығы, құжаттарды түсіру ыңғайлылығы, аймақтың алдын-ала логинінен жаңа өнімдерге тапсырыс берудегі өсу нүктелерін көрсетеді. Бұл ретте әрбір банктің табысты іске асырылуы бар. Банкте үй несиесі қолдауы бар ыңғайлы чат және FAQ егжей-тегжейлі бөлімі бар. RBK Bank қосымшасы транзакциялар туралы толық ақпаратты көрсетеді. Еуразиялық банк жеке өнімге өту мүмкіндігімен бірыңғай тарихқа қол жеткізуге мүмкіндік береді. Altyn Bank қосымшасында телефон нөмірі мен төлқұжат деректерін өзгертуге болады. Freedom Finance Bank байланыстырылған карталармен ыңғайлы жұмыс істеуді қамтамасыз етеді. Клиенттер мобильді банктерді күнделікті төлемдер мен аударымдар, қызметтерді төлеу, сондай-ақ жаңа өнімдерді ашу үшін белсенді пайдаланады. Қазақстан нарығы үшін бұл must have функциялары, олар үйреншікті және пайдаланушылар тарапынан барынша сұранысқа ие. Алайда, транзакциялық белсенділіктің өсуі функционалдылықтың жеткіліксіздігімен шектеледі: көптеген ыңғайлы функциялар зерттелген мобильді банктердің жартысынан азында кездеседі немесе толық жүзеге асырылмайды. Мысалы, көптеген қосымшалар басқа банктің картасын сақтауға немесе байланыстыруға мүмкіндік береді, бірақ байланыстырылған карталарды оңай көруге және басқаруға мүмкіндік жоқ.

Қазірдің өзінде енгізілген мүмкіндіктердің ыңғайлылығы қосымша инвестицияларды қажет етеді. Көптеген қосымшаларда қайталанатын және тұрақты операциялар нашар оңтайландырылған, кесте бойынша төлемдер орнатуға ыңғайсыз. Операциялар тарихы әр банкте ұсынылған, бірақ көбінесе клиентке өз міндеттерін шешуге мүмкіндік бермейді: операциялар, ыңғайлы навигация және тарихты сүзу мүмкіндіктері туралы ақпарат жетіспейді[3].

Пайдаланушылардың белсенділігін және мобильді банкті пайдалану жиілігін арттыруға онлайн-бординг және жан-жақты онлайн-қолдау көмектеседі. Қосымшалардағы Чат банктердің жартысынан азында жүзеге асырылады. Ол бар жерде сіз орташа есеппен 15 минуттан артық жауап күтуіңіз керек, сонымен қатар банкте бар деректерді қосымша көрсетуіңіз керек.

Қазақстан банктері онлайн-сату үшін барлық мүмкіндіктерді пайдаланбайды. Нарықта қолданыстағы клиенттер үшін дебеттік карталар мен салымдарды ашу тәжірибесі кең таралған, бірақ бұл процесте өнімді ұсыну шарттары, құжаттар мен тарифтермен танысу мүмкіндіктері туралы ақпарат жетіспейді. Өсудің қосымша аймағы-алдын ала логин аймағында банк клиенті емес өнімдерді ресімдеу. Нарықта клиентке қосымшада авторизациядан бұрын өнімдермен танысуға және дизайн туралы шешім қабылдауға мүмкіндік беретін тәжірибелер аз.

Сондай-ақ, қазақстандық нарық жекелеген сценарийлерде UX нүктесін жақсартатын цифрлық шешімдердің әлсіз енуімен сипатталады. Қазіргі уақытта тек бірліктерден кірістер мен шығыстарды талдауға, қаражат жинау функцияларына, телефон нөмірі бойынша шетелге ауысу мүмкіндіктеріне, ХҚКО қызметтеріне ақы төлеуге, сот қарыздары бойынша айыппұлдарға және т.б. шешімдер табуға болады.

Әдебиеттер тізімі

1. Мобильный банк: тенденции и технологии развития [Текст]/Татьянников В.А., Тюшняков А.В.//Финансы и финансово-инвестиционный механизм: Известия УрГЭУ № 6(62) 2019 С. 56-60
2. Мобильный банкинг: тренды 2021[Электрон-ный ресурс]: - Режим доступа: <https://fortrader.org/promo/mobilnyj-banking-trendy-2021.html>
3. Цифровые технологии в банковской сфере. Мировой опыт [Текст]/Ричард Инсик Чен//Вестник Московского университета имени С.Ю. Витте. Серия 1. Экономика и управление № 2(25) 2021 - С. 43-49

4. BUSINESS INTERNET BANKING RANK 2021. Исследование пользователей электронных финансовых и платежных сервисов в Казахстане [Электронный ресурс]//<https://www.markswobb.kz/report/mobile-banking-rank-2021/>

Әлемдегі «жасыл» қаржылардың рөлі және оларды Қазақстан Республикасында цифрландырудың дамуы

Г.Р.Топшахова¹, Сыздыкова М.К.², Омаш Ж.Ғ³

¹Қаржы кафедрасының аға оқытушысы, э.ғ.м.,

^{2,3}«Қаржы» мамандығының 3 курсстуденттері

Mr.suyundykov@mail.ru, mashontai03@mail.ru

^{1,2,3}академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қарағанды қ.

Түйіндеме: зерттеу барысында авторлар отандық және шетелдік ғылыми және іскерлік айналымдағы «жасыл қаржы» түсінігінің әртүрлі тәсілдерін жинақтады; Қазақстан Республикасының және әлемнің банктерінде жасыл қаржыландырудың ESG стратегиясын қалыптастыру мен іске асырудың салыстырмалы сипаттамасы берілген; жаһандық және отандық жасыл қаржы нарықтарының жай-күйі туралы жүйеленген деректер келтірілген; озық тәжірибе мен әлемдік тәжірибені ескере отырып, банктік жасыл қаржыландыру нарығын дамыту мәселелерінің перспективалық шешімдері ұсынылады.

Кілт сөздер: «жасыл» қаржылар, сукук, «жасыл» бондтар, Ұлттық ESG клубы, АХҚО

Қазақстанның қазіргі экологиялық жағдайы ғаламдық шеңберде зор мәселеге айналып отыр. АҚШ, Англия, Франция, Германия, Жапония сияқты бірқатар өркениетті елдерде ірі өндіріс орындарын салмастан бұрын оның қоршаған ортаға әкелетін экологиялық шығынын есептей отырып, сол жердегі халықтың денсаулығына тигізетін әсерін ғылыми түрде тұжырымдап барып қана жүзеге асырады.

Жалпы ірі өндіріс орындарын дамыту шикізат көзі, адам күші, су ресурстары сияқты үш факторға байланысты. Осылардың ара-қатынасын сақтамайтын ірі өндіріс орындарының барлығында жоғарыда аталған экологиялық шарттар ескерілмеген. Бәрі де айналып келгенде зор қаржының жетіспеушілігіне келіп тіреледі. Мұндай қаржы көздерін табу және оларды міндетті түрде экологиялық мәселелерді шешуге жұмсау жолында «жасыл» қаржылардың маңызы артуда. «Жасыл» қаржылар - экологиялық жобаларға қолдау көрсетіп, жасыл экономиканы дамытуға бағытталған қаржы құралдары.

Берілген мақаланың мақсаты жаһандық мәселелерді шешуде қазіргі әлемдік қаржылық жүйені (ӘҚЖ) экологияландырудың маңыздылығын анықтау болып табылады. Бұл мәселелер мынандай екі блоктан тұрады: біріншіден, қаржылық – экономикалық, оның шегінде капиталдың трансшекаралық қозғалысынан туындайтын теріс қаржылық нәтижелер мен жаһандық теңсіздіктер, екіншіден, табиғиресурстық, климаттық және экологиялық. Жақын болашақта екі жақты табысты нәтижеге қол жеткізу күтіледі, бұл – қаржылық қалпына келтіру мен экоартықшылық.

Макроэкономикадағы «жасыл» тақырып ғылыми жұмыстардың кең шеңберін қамтиды. Осы сияқты зерттеулер 1790-шы жылдардың аяғы мен 1800-ші жылдардың басынан белгілі және Т. Мальтус пен Д.Рикардоның еңбектерінде көрініс тапқан. Қазіргі таңдағы «жасыл» қаржы мен экономика аумағында шетел ғалымдары: П. Кругман, К.Перес, Н. Линденбергтің еңбектерін көрсетуге болады.

Ұлыбритания БҰҰ-ң қоршаған орта жөніндегі бағдарламасы бойынша жаһандық «жасыл» қаржыландыру орталығы болып жарияланды. Ұлыбританияда жалғыз акционер ретінде әрекет ететін Ұлыбританияның Үкіметі құрған әлемдегі бірінші «Жасыл» инвестициялар банкі (GIB) бар. Үкімет Банкке «жасыл» инвестициялар үшін бастапқы капитал ұсынды, ол бүкіл Ұлыбритания бойынша коммерциялық шартпен «жасыл»